

Małgorzata Stokłosa
nauczyciel muzyki
Szkoła Podstawowa
w Chróscinie

Ogólny rozwój dziecka przez muzykę

Dążeniem współczesnej szkoły jest przygotowanie młodzieży do życia w dzisiejszej rzeczywistości i korzystania z jej dorobku kulturowego oraz osiągnięć technicznych, a więc ukształtowanie osobowości wszechstronnej, aktywnej, otwartej.

Dążenie to może być zrealizowane na drodze maksymalnego zaktywizowania dzieci - przez dobór odpowiednich do ich możliwości treści poznawczych oraz stosowanie metod pobudzających wyobraźnię i zainteresowania.

W procesie kształtowania osobowości dziecka nie może zabraknąć kontaktu ze sztuką, która może być bodźcem wywołującym określone przeżycia i nastroje, wpływając przez to na rozwój sfery emocjonalnej psychiki dziecka.

Jedną z funkcji jaką ma spełniać muzyka jest:

R o z w ó j p r o c e s ó w p o z n a w c z y c h. Może on wynikać z uwrażliwienia dziecka na zjawiska dźwiękowe otaczającego środowiska. Spostrzeganie jakości dźwięków, wyćwiczone przez zadania percepcyjno-muzyczne, wpływa na dokładniejsze spostrzeganie zjawisk akustycznych. Według psychologów, bogactwo spostrzeżeń ma decydujący wpływ na harmonię między myśleniem konkretnym a abstrakcyjnym. Wpływ muzyki na rozwój osobowości polega też na intensywnym kształceniu uwagi, często podzielnej, zorganizowanej w czasie, niezbędny do wykonywania zadań muzycznych np. muzyczno- ruchowych, zespołowej gry na instrumentach. Kontakty z muzyką, to okazje do intensyfikacji operacji myślowych. Obserwacja przebiegów dźwiękowych, pamiętanie fragmentów, które już przebrzmiały, porównywanie ich ze sobą, klasyfikowanie jako takich samych,

podobnych, kontrastowych - to czynności umysłowe, które mają znaczenie dla rozwoju spostrzegawczości, uwagi, pamięci i sprawności operacji umysłowych. Kontakt z muzyką rozwija aktywną i twórczą wyobraźnię. Uświadomione dzieciom różne możliwości rozwiązań zadań muzycznych, np. w improwizacjach, ruchu z muzyką, podczas słuchania muzyki, angażują ich wyobraźnię, aktywizują myślenie, w tym myślenie symboliczne.

Rozwój myślenia dziecka następuje również przez uczenie się wartościowania muzyki. Mając z nią kontakt dziecko przeżywa ją i wydaje o niej opinie estetyczną, wypowiadając się za jej wartością lub brakiem. Kontakty z muzyką poruszają wszystkie władze poznawcze dziecka: od najprostszych - spostrzegania, poprzez klasyfikowanie, aż do ocen estetycznych - wartościowania.

Rozwijanie wrażliwości uczuć. Ta funkcja wiąże się ściśle ze sferą poznawczą. Jest ona odczuciem wartości i piękna.

Dzięki niej realizuje się w dziecku potrzeba radości. Radość obcowania dziecka z muzyką wynika z czynnego jej uprawiania, dając satysfakcję z działania podczas własnej ekspresji, jest też wynikiem słuchania muzyki.

Utwory muzyczne, zawierają treści uczuciowe, często związane z ważnymi w życiu człowieka stanami, sytuacjami. Słuchacz muzyki w kontakcie z utworami muzycznymi, przeżywa swoje własne stany uczuciowe.

Przeżycie muzyczne ma też wpływ na kształtowanie się moralnych postaw dzieci. Wzruszenie wywołane muzyką czyni dziecko podatniejszym na wpływy wychowawcze. treści, jakie niesie muzyka, kształtują poglądy słuchaczy na istotne wartości w kontaktach społecznych, w środowisku, w stosunku do rodzinnego kraju, kultury rodzimej i innych narodów. Kontakt z muzyką sprzyja budzeniu w dzieciach szacunku dla twórczości artystycznej i zjawisk kultury.

Wykorzystanie muzyki dla celów terapeutycznych. Terapeutyczne działanie muzyki znane jest od wieków. Zakres jej określa się dość szeroko: jest to działanie uspokajające, którego potrzebę odczuwa się w związku z nasileniem nerwic dziecięcych. Wielu uczniów zdradza nadpobudliwość, słabą kontrolę zachowania, coraz większą impulsywność, używanie wulgaryzmów, agresywność wobec otoczenia. Przyczyny reakcji nerwicowych mogą być różne. Najczęściej powstają wskutek niekorzystnych oddziaływań środowiska szkolnego, jak i rodzinnego. Pomocną w odreagowaniu może być muzyka. Zastosowanie muzyki dla celów terapeutycznych ma na celu:

- rozładowanie napięć emocjonalnych,
- wpływanie na efektywność pracy umysłowej,

- rozwijanie twórcze i emocjonalne poprzez łączenie muzyki, plastyki i poezji,
- działanie pobudzające lub relaksujące,
- działanie przeciw stresowe,
- wyciszanie agresji,
- stymulowanie koncentracji uwagi i pamięci,
- pomaganie w akceptacji społecznej,
- działanie rekompensujące, dające możliwość uzyskania sukcesu.

Terapia przez muzykę dotyczy usuwania wielu defektów w rozwoju dziecka: opóźnień sfery słuchowej, ruchowej, wzrokowej, mowy itp. Szczególne znaczenie mają zajęcia muzyczne na terenie szkół specjalnych, obejmujące dzieci z poważnymi wadami rozwojowymi.

Ewa Galińska proponuje klasyfikację utworów przeznaczonych na zajęcia z muzykoterapii według ich wyrazu:

1. utwory pogodne w tempie umiarkowanym,
2. utwory smutne,
3. utwory liryczne, pełne zadumy, marzycielskie
4. utwory tragiczne, posępne, żałobne,
5. utwory dramatyczne,
6. utwory o charakterze patetycznym
7. utwory o stopniowanym nastroju
8. utwory wesołe, szybkie
9. utwory bohaterskie, dynamiczne, mobilizujące, wzmacniające.

Oto kilka wypowiedzi uczniów świadczące o wpływie muzyki na ogólny rozwój dziecka. „Lubię słuchać takiej spokojnej muzyki, dobrze się czuję, odpoczywam”(Schubert: *Impromptu G-dur*); „ta muzyka działa kojąco, uspokaja, sprawia przyjemność, wprowadza dobry nastrój (Mozart: *Eine kleine Nachtmusik*); „utwór jest bardzo dynamiczny i wesoły, podnosi na duchu i czuję się przy nim dobrze”(Rimski-Korsakow: *Lot trzmiela*); „chce mi się tańczyć, biegać, śmiać się i płakać”(Prokofiew: balet *Romeo i Julja*); „ten utwór działa najbardziej na wyobraźnię, wywołuje odczucie piękna, pogody, wzrusza mnie”(Schubert: *Impromptu G-dur*); „ta muzyka pozwala na odcięcie się od świata, przeżycie czegoś innego, lepszego”(Schubert: *Symfonia h - moll*).